

Ekonomiutskottet

Redogörelse om förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Redogörelse om förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön (SRR 1/2022 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Minna Laajava, utrikesministeriet
- enhetschef Salla Sammalkivi, utrikesministeriet
- avdelningschef Riku Huttunen, arbets- och näringsministeriet
- industriråd Eeva Vahtera, arbets- och näringsministeriet
- programdirektör Juha Jokela, Utrikespolitiska institutet
- direktör Teija Tiilikainen, Europeiska kompetenscentret för motverkande av hybridhot
- avdelningschef Juha Kilponen, Finlands Bank
- direktör Johanna Erkkilä, Cybersäkerhetscentret
- direktör Veli-Pekka Saajo, Energimyndigheten
- verkställande direktör Janne Känkänen, Försörjningsberedskapscentralen
- Ecosystem Lead Tiina Nurmi, Business Finland Oy
- Executive Director Paavo Virkkunen, Business Finland Oy
- verkställande direktör Henrik Husman, Nasdaq Helsinki Oy
- ledande expert Markku Rajamäki, Finlands näringsliv rf
- verkställande direktör Aki Kangasharju, Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- verkställande direktör Jukka Leskelä, Finsk Energiindustri rf
- direktör Niko Saxholm, Finanssiala ry
- verkställande direktör Juho Romakkaniemi, Centralhandelskammaren
- jurist Jukka Suominen, Turism- och Restaurangförbundet rf
- verkställande direktör Jaakko Hirvola, Teknologiindustrin rf .

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- professor Sanna Syri, Aalto-universitetet
- professor Heikki Patomäki, Helsingfors universitet

Utlåtande EkUU 23/2022 rd

- akademiforskare Timo Miettinen, Helsingfors universitet, Centrum för Europaforskning
- Kommunernas garanticentral
- East Office of Finnish Industries
- Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- arbetslivsprofessor Vesa Vihriälä.

Inget yttrande av

- Statens ekonomiska forskningscentral
- Skogsindustrin rf
- Forskning om arbete och ekonomi LABORE
- professor Roope Uusitalo.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Den ekonomiska omvärlden

Ekonomiutskottet granskar redogörelsen utifrån sitt eget fackområde med fokus på frågor som gäller den ekonomiska omvärlden, försörjningsberedskapen och energin.

Den ekonomiska utvecklingen är känslig för förändringar i det geopolitiska läget. Misstankar och ovisshet när det gäller att Finland skulle bli föremål för militära eller andra åtgärder som skadar samhället påverkar all ekonomisk aktivitet. Det väsentliga är hur riskexponerat investerarna och experterna anser att Finland är. När företagen väljer etableringsort är de viktiga konkurrensfaktorer stabila samhällsförhållanden, trygg energiförsörjning, kompetent arbetskraft, fungerande lagstiftning och offentlig förvaltning jämte rättsmedel.

Det effektivaste sättet att stödja ekonomin är att skapa en stabil, motiverande och förutsägbar miljö för näringarna. Lagstiftningen och de andra politiska åtgärderna ska behandla företagen lika, erbjuda dem nya möjligheter och motivera dem att arbeta för tillväxt, sysselsättning, konkurrens och produktivitetslyft.

Institutionernas verksamhet och lagstiftningsramen måste vara förutsägbara också på grund av det långa tidsspannet i den offentliga sektorns medelsanskaffning. Detta främjas av att betydande samhälleliga förändringar genomförs på ett kontrollerat och transparent sätt och att osäkerheten i omvärlden tidsmässigt blir så kortvarig som möjligt.

Enligt utredning till ekonomiutskottet ser landrisken i Finland ännu inte ut att ha ökat i fråga om statsskulderna. Avkastningskraven på företagsobligationer har däremot stigit något i förhållande till flera andra länder. Likaså har aktiekurserna utvecklats svagare än i de närmaste jämförelseländerna. En bred bedömning av landriskens utveckling försvåras dock av att det inte nödvändigtvis är enkelt att kontrollera att projekt eller planer inte har genomförts eller att potentialen inte har utnyttjats.

Utlåtande EkUU 23/2022 rd

I det rådande läget är det viktigt att insatserna för att stärka ekonomins tillväxtpotential är i jämvikt med stödet för grön omställning och ekonomisk motståndskraft mot störningar. Det centrala är stärkt kompetens, Finlands förmåga att locka till sig internationella experter, arbetskraftsinvandring, ökad forsknings- och utvecklingsfinansiering, effektivare innovationssystem, jämlika konkurrensvillkor och större attraktionskraft för investeringar i landet.

Rysslands krig i Ukraina påverkar i stor utsträckning finländska företags affärsverksamhet. Den ökade osäkerheten återspeglas i efterfrågan på produkter, och de stigande priserna på råvaror, komponenter och framför allt energi försvagar företagens lönsamhet. Krigets konsekvenser varierar från bransch till bransch, och exempelvis konsekvenserna för turismen är kraftiga.

Finlands ekonomiska välfärd är kopplad till utrikeshandeln, som stöder sig på flyg- och sjötrafik. Ekonomiutskottet påminner om att även om de minskande ekonomiska relationerna med Ryssland till stor del beror på EU:s gemensamma sanktioner, kommer nog företagen oberoende av sanktionerna under en lång tid avstå från verksamhet och nya investeringar i Ryssland på grund av landriskerna.

Förändringar i omvärlden inom energisektorn

Förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön har fått kraftiga återverkningar på energimarknaden och energisäkerheten. Energisäkerheten är ett centralt element i den allmänna säkerheten: avbrott eller störningar i energileveranserna skulle ha en kraftig inverkan på både det civila samhället och den militära funktionsförmågan. Rysslands angreppskrig påverkar både försörjningsstryggheten under normala förhållanden och försörjningsberedskapen under exceptionella förhållanden. Förändringarna i omvärlden återspeglas också kraftigt i energipriserna och får inflationen att tillta. Energisäkerheten har ett nära samband också med cybersäkerheten, som behandlas nedan.

I centrum för debatten är nu EU:s beroende av rysk energi och möjligheterna att bli kvitt beroendet. Under den här våren har Rysslands angreppskrig fått EU-länderna att påskynda sina åtgärder för att öka försörjningstryggheten för energi och oberoendet i förhållande till Ryssland. Ekonomiutskottet anser att det är viktigt med en snabb frikoppling också med tanke på stabiliteten i omvärlden och energisäkerheten.

EU:s gemensamma sanktioner berör för närvarande inte direkt energiimporten, men en utvidgning av dem diskuteras. Oberoende av sanktionerna har förutsättningarna för energihandel mellan EU-länderna och Ryssland dock försämrats väsentligt och under en lång tid, och medlemsstaterna har godkänt en plan för att fasa ut rysk energi. Med tanke på lika konkurrensvillkor är det därför av största vikt att frikopplingen sker på EU-nivå och i andra hand genom nationella åtgärder. Betydelsen av tvång enligt lag framhävs av att företagen ofta exponeras för påföljder av avtalsbrott när de handlar på eget initiativ.

Energiproduktionens beroende av fossila bränslen har minskat betydligt under de senaste 10–15 åren. Samtidigt har det blivit möjligt att frikoppla sig från rysk energi, även om vårt energisystem tidigare har varit kopplat till den ryska energin på många sätt. Finland har importerat olja och oljeprodukter, naturgas, stenkol, el, virke och skogsflis samt kärnbränslen. Eftersom olja är den

Utlåtande EkUU 23/2022 rd

största inkomstposten i den ryska ekonomin kan det anses vara en mycket effektiv sanktionsåtgärd att upphöra med oljeimporten från Ryssland.

Under de senaste åren har andelen importerad rysk el av elförbrukningen i Finland som mest varit cirka 10 procent. Våra betydande investeringar i elproduktion, särskilt sådana som hänför sig till kärnkraft och vindkraft, gör det dock möjligt att avstå från rysk el, och Finlands elsystem har bedömts vara hållbart trots att importen av rysk el skulle upphöra. Sammantaget kan det bedömas att Finland i fråga om energisektorn har en bättre ställning än många andra EU-länder, eftersom vi har satsat på att ersätta fossila bränslen med investeringar i förnybar energi och kärnkraft. Den olja och det stenkolk som behövs kan skaffas på den globala marknaden och skogsflis som importerar från Ryssland kan ersättas med inhemsk energived och inhemsk torv. Att påskynda den pågående energiomställningen, dvs. investeringar i lösningar som allmänt ersätter fossil energi och effektivisering av energianvändningen, är en viktig del av reaktionen på förändringarna i omvärlden. När det gäller rysk importerad energi är de största utmaningarna användningen av naturgas inom industrin och säkerställandet av tillgången på uppvärmningsbränslen. I detta sammanhang är det viktigt att se till att det finns tillgång till nationella energikällor och att utvärdera hur regelverket fungerar, både nationellt och på EU-nivå.

Problemet med tillgången på naturgas och prishöjningen påverkar inte i sig lika kraftigt i Finland som i flera stater i Central- och Sydeuropa, men situationen i övriga Europa har återverkningar också på Finland. Förutom kraftiga prisökningar kan också ett plötsligt avbrott i handeln med naturgas med Ryssland, antingen på grund av sanktioner eller på grund av Rysslands egna åtgärder, orsaka svårigheter. Förmågan hos EU-ländernas ekonomier att anpassa sig till utfasningen av rysk gas och dess ekonomiska konsekvenser är därför förenad med många slags osäkerhetsmoment och delvis motstridiga uppskattningar. Med tanke på leveranssäkerheten på den finska gasmarknaden är det viktigt att utveckla verksamheten på den regionala gasmarknaden, inklusive den planerade flytande LNG-terminalen och förbättrad användbarhet för Lettlands gaslager.

Det rådande geopolitiska och geoekonomiska läget framhäver betydelsen av en energiomställning och utfasning av fossila bränslen och skapar incitament för en snabbare omställning i EU-länderna. Det kan antas att Europas energiförsörjning under de närmaste åren kommer att vara utsatt för ett betydande tryck på kostnadsökningar, och detta kan i sista hand också återspeglas på sammanhållningen i EU och stabiliteten i den säkerhetspolitiska miljön. Å andra sidan höjer det höga energipriset lönsamheten för ren teknik. Detta kan skapa konkurrensfördelar för Finland: vårt land har ett stort kluster för export av energiteknik, och en frikoppling från rysk energi kan innebära nya möjligheter för klustret. På grund av utfasningen av rysk energi och en snabbare omställning är det viktigt att tillståndprocesserna är smidiga och förutsägbara. Dessutom utgör ett rikligt och mångsidigt utbud av ren el en betydande fördel för Finland i konkurrensen om investeringar inom industrin, när elförbrukningen ökar till följd av den europeiska energiomställningen och det är lättare för Finland än många konkurrentländer att frikoppla sig från rysk energi. Finland bör satsa på forskning och utvecklings-, innovations- och affärskompetens på systemnivå inom energi- och miljöteknik.

Ny teknik och nya sätt att producera energi påverkar också försörjningsberedskapen. Reformen av energisystemet, energiomställningen och den decentraliserade energiproduktionen har konsekvenser för energisäkerheten både under normala förhållanden och under undantagsförhållanden.

Utlåtande EkUU 23/2022 rd

den. Dessutom är det viktigt att identifiera sambandet mellan cyber- och energisäkerhet. Energi-sektorn är en del av den kritiska infrastrukturen som vi måste satsa på att skydda. Definitionen av kritisk infrastruktur är väsentlig för att åtgärderna i omfattande störningssituationer och krissitu-ationer ska kunna riktas rätt och effektivt till exempel för att trygga bränsleförsörjningen. Ekono-miutskottet kommer att bedöma hur situationen i Ryssland och Ukraina påverkar Finlands ener-gisektor och riktlinjerna för försörjningstryggheten och försörjningsberedskapen också i sam-band med klimat- och energistrategin och försörjningsberedskapsredogörelsen.

Natos roll och effekter på energifrågor.

Energiförsörjningen och försörjningsberedskapen är i princip nationella angelägenheter. Na-toländerna konsulterar dock varandra i dessa frågor, och Nato utvecklar också gemensamma stra-tegiska synpunkter på energisäkerheten bland annat i fråga om skyddet av kritisk infrastruktur.

Nato Ensec Coe (NATO Energy Security Center of Excellence) är en internationell militär orga-nisation som bistår med expertis i operativ energisäkerhet. Finland har varit medlem i organisa-tionen sedan 2018.

Enligt utredning till ekonomiutskottet anknyter de stabiliserande effekterna av Finlands eventu-ella Natomedlemskap inom energisektorn i första hand till tryggandet av försörjningsberedska-pen under exceptionella förhållanden, i synnerhet bränsleförsörjningen och energiinfrastruktu-ren. En stabil utrikespolitisk och säkerhetspolitisk omvärld påverkar på lång sikt också försörj-ningstryggheten under normala förhållanden och är således en väsentlig del av investeringsmil-jön. Förutsättningarna för användning av rysk energi i framtiden bestäms i första hand genom lös-ningar och sanktioner på EU-nivå och är ur denna synvinkel en fråga som är oberoende av för-svars- och säkerhetspolitiska lösningar och ett eventuellt Natomedlemskap. Oberoende av säkerhetspolitiska lösningar är det en riskfaktor om energiförsörjningen och försörjningsbered-skapen i fråga om energi är kopplade till Ryssland.

Försörjningsberedskap och cybersäkerhet

I och med digitaliseringen har många samhällsfunktioner med bakomliggande infrastruktur över-förts till datanäten. Cyberhoten är inte bundna till plats, tid eller statsgränser, och missbruk eller skadegörelse uppfyller inte alltid rekvisitet för brott som identifierats i de gällande bestämmel-serna. Aktörerna inom ekonomin är kopplade till varandra bland annat genom ömsesidig kredit-givning, värdepappers- och råvarumarknader, tredje parter tjänsteleverantörer samt infrastruk-tur som används av det finansiella systemet. Konkurrensen konkretiseras i allt högre grad i tek-niska beroendeförhållanden och utnyttjande av de sårbarheter som dessa orsakar.

Den nationella materiella beredskapen stöder sig på statens säkerhetsupplagring samt på skydds-upplag och obligatorisk upplagring i samarbete med näringslivet. Den infrastruktur som är viktig med tanke på störningsfria samhällsfunktioner ägs av privata företag. Statens säkerhetsupplag finns till för vissa råvaror och produkter som är nödvändiga för den kritiska industriproduktionen och för den produktion som stöder försvaret. Det måste säkerställas att försörjningsberedskapen är uppdaterad och den måste kontinuerligt övervakas.

Utlåtande EkUU 23/2022 rd

Natofördraget förpliktar medlemsländerna att upprätthålla den nationella beredskapen. Ur Finlands synvinkel är det anmärkningsvärt att om ett land som inte hör till Nato ingår ett avtal om försörjningsberedskapssamarbete med ett Natoland, blir tillämpningen av avtalet enligt artikel 8 i fördraget sekundär i förhållande till Natoländernas behov.

Den försvagade säkerhetspolitiska miljön, digitaliseringen av servicesamhället och nätverksbildningen har breddat hotbilden för den kritiska infrastrukturen på ett sätt som delvis kan göra de nuvarande skyddsåtgärderna otillräckliga. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att målet för skyddet i den framtida utvecklingen av lagstiftningen bör vara att säkerställa att den kritiska infrastrukturen fungerar och att försörjningsberedskapsfonden är tillräcklig med tanke på ett brett hotpektrum. I anslutning till detta måste vi se till att Finland har tillräckligt med ändamålsenligt utbildningsutbud och cyberkompetens.

Slutsatser

Kopplingen mellan säkerhetspolitiken och ekonomin är dubbelriktad. En stabil säkerhetspolitisk miljö är en förutsättning för ekonomisk stabilitet, investeringar och tillväxt. Å andra sidan möjliggör en hållbar ekonomi också de investeringar som säkerhetspolitiken förutsätter och ett trovärdigt försvar.

De framtida säkerhetslösningarna och det sätt på vilket Finland positionerar sig i den föränderliga geopolitiska situationen kan bedömas ha betydande konsekvenser för hur intressant och säkert utländska investerare och experter anser att Finland är.

Enligt redogörelsen kan man ännu inte se någon betydande förändring i de utländska investerarnas inställning till Finland. Också den utredning som ekonomiutskottet fått stöder i huvudsak denna bedömning. Å andra sidan har sakkunniga påpekat att budskapet från företagens sida delvis är annorlunda: det finns svaga signaler om att kapitalmarknaden är försiktig med investeringar i Finland. Utskottet framhåller att de positiva reaktionerna på kort sikt inte direkt utvisar vilka effekterna blir på lång sikt när den institutionella referensramen förändras. Det är dessutom möjligt att de nuvarande marknadsreaktionerna redan avspeglar förväntningarna på framtida säkerhetslösningar. En större negativ marknadsreaktion kan komma att uppstå om Finland inte ansöker om medlemskap i Nato.

Ekonomiutskottet instämmer i redogörelsens bedömning att det är viktigt för Finland att undvika en utveckling av randmarknader. Handeln mellan Finland och Ryssland kan inte väntas återgå till det normala på länge. Med tanke på att ersätta förlorad Rysslandsexport ökar betydelsen av EU:s inre marknad och nätverk av handelsavtal. Med tanke på att Finland ska klara sig är det centralt hur vi lyckas etablera oss på den växande marknaden och bemöta den internationella konkurrensen. I en föränderlig säkerhetspolitisk miljö är det nödvändigt att sörja för de offentliga finansernas hållbarhet och stärka konkurrenskraften. Det väsentliga för kriställigheten är också statens förmåga att vid behov ta lån och fatta beslut i plötsligt påkomna situationer som kräver svåra val.

Ekonomiutskottet anser att ett Natomedlemskap stöder stabiliteten i den ekonomiska verksamhets- och investeringsmiljön, minimeringen av landrisken för Finland och upprätthållandet av en attraktiv och trygg Finlandsbild på lång sikt. Sakkunniga har understrukit att ett medlemskap i

Utlåtande EkUU 23/2022 rd

försvarsalliansen skulle stärka Finlands förmåga att hålla sig utanför militära kriser och därigenom också göra landet mer attraktivt för etablering av ekonomisk verksamhet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 4.5.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sanni Grahn-Laasonen saml
vice ordförande Hanna Kosonen cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Pia Kauma saml (delvis)
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Sakari Puisto saf
medlem Minna Reijonen saf (delvis)
medlem Janne Sankelo saml
medlem Joakim Strand sv
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Veikko Vallin saf
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Kai Mykkänen saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller
utskottsråd Lauri Tenhunen.

Utlåtande EkUU 23/2022 rd

Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

Ett medlemskap i militäralliansen skulle öka spänningarna — negativa konsekvenser för säkerheten och ekonomin

Enligt den gällande utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen, den försvarspolitiska redogörelsen och regeringsprogrammet hör Finland inte till någon militär allians. "Målet för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är att förhindra att Finland blir delaktigt i en militär konflikt."

Finland är inte utsatt för något militärt hot på grund av kriget i Ukraina. Finlands anslutning till Nato skulle dock öka spänningarna längs den 1 340 kilometer långa östgränsen. Finlands Nato-medlemskap skulle öka spänningarna och eskaleringen också på europeisk nivå. Sanktionerna och störningarna i exporten från krigförande länder påskyndar prisstegringen, som redan nu påskyndas av återhämtningen från coronakrisen. Tillgången på energi, livsmedel, råvaror och material försvagas ytterligare och prisstegringen ökar om eskaleringen och spänningarna ökar.

En process som lindrar spänningar och eskalering skulle ha en gynnsam inverkan på den ekonomiska utvecklingen och göra det möjligt för Finland att snabbare återgå till att utnyttja de ekonomiska konkurrensfördelarna i närområdet. I takt med att spänningarna ökar riskerar dessa fördelar nu att försvinna helt och hållet.

Svårigheter inom exportindustrin, recession och arbetslöshet

De försämrade ekonomiska utsikterna i Europa bådär inte gott för exportindustrin. Konkurrensen skärps. Om Tyskland snabbt upphör med energiimporten från Ryssland ökar risken för recession i den europeiska och globala ekonomin. En sådan utveckling försämrar väsentligt också den ekonomiska utvecklingen i Finland när utsikterna för exportindustrin försämras. Risken för en betydande ökning av arbetslösheten ökar också.

Stål från Ryssland och Belarus är föremål för sanktioner och kriget hindrar importen från Ukraina. Uppskattningsvis en fjärdedel av det stål som används i Finland kommer från Ryssland, Ukraina och Belarus. Konkurrensen på den viktigaste exportmarknaden i Europa kommer att skärpas i och med de stigande kostnaderna inom industrin och den ekonomiska recessionen.

Konsekvenser för medborgarnas försörjning och de offentliga finanserna

Redan innan Ryssland attackerade Ukraina hade inflationen tilltagit och priserna på bränsle, mat och råvaror hade börjat stiga. Nu tilltar prisstegringen i Finland i och med sanktionerna och motsanktionerna, den minskade ryska exporten och till exempel strävandena att ersätta energiimporten. Det finns en risk för att också arbetslösheten börjar öka i Finland. Medborgarnas välfärd och levnadsstandard lider. Om man börjar ersätta de förlorade konkurrensfördelarna genom att förbättra företagets så kallade kostnadskonkurrenskraft finns det risk inte bara för ökad arbetslöshet utan också för nedskärningar i den sociala tryggheten och den offentliga servicen när fi-

Utlåtande EkUU 23/2022 rd

Avvikande mening

nansieringsbasen för de offentliga finanserna krymper. En sådan utveckling driver på försämringen av medborgarnas köpkraft, försörjning och levnadsstandard.

Den betydande höjning av militär- och säkerhetsutgifterna (nästan 3 miljarder euro under rampeperioden) som regeringen fastställde vid ramförhandlingarna ökar ytterligare trycket på att minska övriga offentliga utgifter. Det bör noteras att den årliga anslagsnivån under försvarsministeriets huvudtitel bland annat har stigit med över 2 miljarder euro under de senaste fem åren, från cirka 2,9 miljarder till 5,1 miljarder euro, för strategiska projekt (HX-projektet, Flottilj 2020). Militära utgifter hotar att förbli på en permanent hög nivå och ett eventuellt medlemskap i militäralliansen Nato skulle öka trycket på att öka utgifterna ytterligare betydligt (bl.a. kapaciteter som krävs för Natos försvarsplanering samt infrastrukturkostnader som föranleds värdlandet av baserna, införande av en yrkesarmé osv.).

Statsbolagens, såsom Finnairs, Nestes och Fortums, situation försämras och det får konsekvenser också för statens ekonomi. Överflygningsförbudet i Ryssland inverkar mycket negativt på Finnairs Asienstrategi. Frikopplingen från importerad energi från Ryssland betyder att anskaffningskostnaderna för de råvaror som Neste använder stiger. Fortum har redan varit tvunget att göra betydande nedskrivningar i fråga om sina innehav i Ryssland.

Landrisken har inte ökat – Natomedlemskapet skulle stärka en utveckling av randmarknader

Finlands landrisk har inte ökat i och med Rysslands angrepp mot Ukraina. Så här står det i redogörelsen: "Det finns inte några märkbara förändringar i utländska investerares inställning till Finland. Statens medelsanskaffning på den internationella finansmarknaden har under början av året kunnat genomföras enligt planerna. Några betydande förändringar jämfört med tidigare i fråga om det utländska ägandet i finländska börsbolag har inte kunnat skönjas. Ett stabilt och demokratiskt politiskt system, förutsägbar lagstiftning, utbildad och kunnig arbetskraft, innovationsverksamhet och en gynnsam affärsmiljö för företagen är fortfarande Finlands starka sidor vid bedömningen av investeringsprojekt. Den relativt starka offentliga ekonomin och bankernas och de börsnoterade företagens huvudsakligen starka balansräkningar är faktorer som främjar intresset för Finland i internationella investerares ögon också i fortsättningen. Det är viktigt att undvika att det uppstår en utveckling av randmarknader." (SRR 1/2022 rd, s. 41)

Enligt sakkunnigytrandena till utskottet grundar sig kreditvärderingarna för finska statens, kommunernas och välfärdsområdenas gemensamma medelsanskaffning till stor del på ett stabilt och demokratiskt politiskt system och på förutsägbar lagstiftning. Bägge kreditbetygen är i nuläget nästan de högsta möjliga och en eventuell höjning av dem till högsta möjliga beror inte på Finlands säkerhetspolitiska omgivning utan på de nationella nyckeltalen för Finlands ekonomi.

I yttrandena konstateras det också att Rysslands angrepp på Ukraina hittills inte har visat sig ha förändrat investerarnas uppfattning om Finlands landrisk i någon betydande grad. Ett starkt bevis på detta är att Microsoft offentliggjorde investeringar i miljardklassen i Finland efter det att kriget redan hade börjat.

Finlands medlemskap i militäralliansen Nato skulle permanent försvåra de ekonomiska relationerna inte bara till vårt närområde Ryssland utan också eventuellt till framväxande ekonomier i

Utlåtande EkUU 23/2022 rd

Avvikande mening

Fjärran Östern. Således stärker uttryckligen medlemskapet utvecklingen av en randmarknad för Finlands del, inte alls tvärtom.

Kärnvapen och landrisker

Militäralliansen Nato är i grunden en kärnvapenallians, vilket innebär att kärnvapenfrågan blir högaktuell vid en eventuell ansökan om medlemskap. Enligt Finlands kärnenergilag 11.12.1987/990 är det förbjudet att framställa, innehå och spränga kärnladdningar i Finland. Genom att ansluta sig till icke-spridningsfördraget har Finland förbundit sig att inte ta emot, förvärva eller tillverka kärnvapen eller andra kärnladdningar. När det gäller kärnvapen har Finland i själva verket förbundit sig till detta redan enligt Parisfreden, fredsfördraget (20/47). Där står det att Finland inte får innehå, tillverka eller utföra försök med något atomvapen. Finlands kärnenergilag är också strängare än icke-spridningsfördraget i fråga om förbud mot kärnvapen.

Redogörelsen behandlar inte kärnvapenfrågans författningsgrund eller bedömer den mot Natos kärnvapenpolitik. Det är känt att de som flyger tyska F-35-jaktplan utbildas i användning av kärnvapen. Placering av kärnvapen på finskt territorium eller utbildning av finländska soldater i användningen av dem skulle — ur Rysslands synvinkel — öka hotet från Finland mot Ryssland, bland annat mot de strategiskt viktiga områdena i S:t Petersburg och på Kolahalvön. I och med ett Natomedlemskap ökar risken för att drabbas av förstaslaget i ett krig mellan Nato och Ryssland. Det ökar Finlands så kallade landrisk avsevärt och inverkar negativt på Finlandsbilden och därmed på investeringar och företagsetableringar.

Energiomställningen kan visa sig vara orealistisk

Utifrån de yttranden som ekonomiutskottet fått finns det skäl att bereda sig på att energiförsörjningen i Europa kommer att utsättas för ett betydande kostnadstryck. Kostnadsökningen är av stor betydelse för både företagen och de europeiska konsumenterna.

I Finland har drivmedelspriset varit rekordhøgt sedan kriget bröt ut. Målet att undvika att köpa rysk olja leder till en prisskillnad på världsmarknaden till förmån för rysk olja och gör att priset på icke rysk olja som köps i Europa är fortsatt høgt. Detta återspeglas i form av betydande merkostnader för både privatkonsumenter och företag.

Priset på fjärrvärme är utsatt för ett økat tryck, när man försøker upphøra med importen från Ryssland. Priset på flis för uppvärmningsföretag kommer sannolikt att stiga när man inte importerar flis från Ryssland. Dessutom kommer priserna på naturgas och kol sannolikt att stiga jämfört med normal import från Ryssland.

Den så kallade gröna omställningen där fossila energikällor ska utfasas är välkommen, men genomförandet av omställningen kräver i själva verket en allt längre tid när kostnaderna stiger och resurserna krymper i nuläget. Det finns också tecken på att man går in för dyrare fossila energikällor som är skadliga för miljøn och klimatet (bl.a. återgång till torvanvändning i Finland samt s.k. skiffergas från Förenta staterna till Europa). Också till exempel problemen med tillgången på stål har stärkt kraven på avskaffande av tullar på klimatskadligare typer av stål i EU. Även till denna del ser utvecklingen ut att leda i en riktning som är øgynnsam för klimatet.

Utlåtande EkUU 23/2022 rd
Avvikande mening

Försämrade utsikter för turismen

Enligt de yttranden som utskottet fått har ryska, kinesiska och japanska turister stått för sammanlagt cirka 20 procent av de utländska turisternas övernattningar och 30 procent av intäkterna från turismexporten. Utsikterna för turismen försämrats av att turismen från Ryssland upphör i Finland och turismen från Fjärran Östern avtar på grund av förbudet mot överflygning i Ryssland. Intäkterna av turismen från Ryssland uppgick 2019 till 632 miljoner euro, medan japanska och kinesiska turister inbringade 366 miljoner euro. Avsaknaden av ryska turister har redan lett till en minskning av turisminkomsterna med 1,7 miljarder euro 2020–2022. Turismen från Ryssland, den största enskilda källmarknaden, stannar upp samtidigt som det ryska förbudet mot överflygning påverkar turismen från Asien. Det kommer att resultera i ett bortfall av uppskattningsvis 1,5 miljarder euro per år i intäkterna från turismen.

Den konkurrensfördel som följer av närheten till Ryssland och den nytta som Finnairs strategi för Asien medför har gått förlorade och det är svårt att få ersättande turistströmmar från den konkurrensutsatta marknaden i Europa. Finlands tredje konkurrensfördel inom turismen har varit vårt anseende som ett tryggt turistland. De ökade spänningarna i och med ett medlemskap i militäralliansen Nato skulle också äventyra denna konkurrensfördel och Finlands anseende som tryggt turistland.

Slutsatser

Ett eventuellt medlemskap i Nato skulle ha negativa konsekvenser för säkerheten och ekonomin för Finland: ökade militära spänningar skulle ytterligare försvåra tillgången till energi, mat, råvaror och material. Företagens och konsumenternas kostnader i Finland och Europa kommer att öka. De ökade spänningarna till följd av medlemskapet ökar landrisken, försvagar Finlandsbilden och stärker utvecklingen av en randmarknad. De samhällsekonomiska problemen i kombination med ökade militära utgifter försvagar också de offentliga finanserna och leder till en betydande försämring av medborgarnas försörjning när den allmänna prisnivån stiger kraftigt.

Avvikande mening

Jag föreslår

att utrikesutskottet föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Finland ansöker inte om medlemskap i Nato och hör därmed fortfarande inte till någon militär allians. Målet är att förebygga att landet blir part i militära konflikter och att undvika de negativa ekonomiska konsekvenserna av ett Natomedlemskap.

Helsingfors 4.5.2022

Johannes Yrttiaho vänst